

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3CdoR/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	5722203022
Dátum vydania rozhodnutia:	14.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5722203022.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti W. narodená P. a G. narodený P. bytom ako rodičia, maloleté deti v striedavej starostlivosti oboch rodičov, zastúpené kolíznym opatrovníkom Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, deti rodičov, matka D. narodená P., zastúpená AK JUDr. Silvia Tatarková, s.r.o., Martin, Škultétyho 472/10, IČO: 36868105 a otec D. narodený P. zastúpený JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou, Bratislava, Podbrezovská 34, o úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 19P/190/2022, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. novembra 2023 sp. zn. 15CoP/28/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin rozsudkom zo 6. februára 2023, č. k. 19P/190/2022-224 rozhodol, že: 1/ Otec je povinný zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti v týždenných intervaloch od nedele párneho kalendárneho týždňa od 18.00 hod. do nedele nepárneho kalendárneho týždňa do 18.00 hod. 2/ Matka je povinná zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti v týždenných intervaloch od nedele nepárneho kalendárneho týždňa od 18.00 hod. do nedele párneho kalendárneho týždňa do 18.00 hod. 3/ Rodič, ktorý končí svoju osobnú starostlivosť o maloleté deti, dovezie maloleté deti do domácnosti toho rodiča, ktorý preberá osobnú starostlivosť o maloleté deti. 4/ Počas vianočných prázdnin je matka oprávnená stretávať sa s maloletými deťmi párne kalendárny rok od 26.12. od 11.00 hod. do 27.12. do 11.00 hod., otec je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi nepárny kalendárny rok od 26.12. od 11.00 hod. do 27.12. do 11.00 hod. 5/ Návrh matky na zmenu zverenia maloletých detí zamietla. 6/ Návrh matky na zvýšenie vyživovacej povinnosti otca voči maloletým deťom vylučuje na samostatné konanie. 7/ Týmto sa mení Rozsudok Okresného súdu Martin č. k. 4P/102/2018 z 28. mája 2020 v spojení s Rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 9CoP/17/2020-536 z 25. júna 2020 vo výroku upravujúcim striedavú osobnú starostlivosť o maloleté deti a osobnú starostlivosť o maloleté deti počas vianočných prázdnin. 8/ Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie mimo iného uviedol: „15. Matka vo svojom návrhu na zmenu zverenia opätovne poukazuje na dôvody nevhodnosti striedavej osobnej starostlivosti ako v čase rozvodu manželstva. Celkovo matka vo svojej argumentácii prehliada (nie je podstatné, či nevedome alebo účelovo), že prebiehajúce konanie je konaním o návrhu na zmenu rozhodnutia o úprave rodičovských práv a povinností, a teda, že jeho podstatou je vyhodnotenie, či došlo k relevantnej zmene pomerov; a ak áno, či ide o takú zmenu, ktorá odôvodňuje vyhovie posudzovanému návrhu. Matka pomerne rozsiahlo poukazuje na širšie súvislosti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti, ktorá argumentácia je vlastná „prvému“ rozhodovaniu o úprave rodičovských práv. Predmetom posúdenia v prejednávacom prípade nie je polemika o vhodnosti, či nevhodnosti osobnej striedavej starostlivosti, ale - ako už bolo zdôraznené - vyhodnotenie tvrdenej zmeny pomerov. 16. Opakovaným dôvodom je pracovná vyťaženosť a kariéra otca, kedy matka poukazuje na to, že otec je úspešný, avšak zaneprázdnený pracovnými povinnosťami kardiologického oddelenia, ktorého je primárom. Ako vyplýva z odôvodnenia krajského súdu otec bol už v čase jeho rozhodovania, presnejšie od 01.10.2019, poverený vykonávaním funkcie primára N.. Uvedená skutočnosť, teda nie je skutočnosťou novou. Pokiaľ v rámci konania matka, ale aj maloleté deti (hlavne maloletý) poukazovali na to, že otec sa nie vždy vie plne prispôsobiť dennému režimu maloletých detí súd tieto výčitky na stranu otca hodnotí z celkového pohľadu ako irelevantné. Pokiaľ maloletý uvádzal, že otec nevie zabezpečiť jeho prítomnosť na tréningoch alebo na turnajoch v 100% rozsahu, alebo že sa otec nedokáže zúčastňovať na mimoškolských aktivitách, toto nie je dôvod na zrušenie aktuálneho modelu starostlivosti. Súd sa nestotožnil ani s tvrdením matky, že maloleté deti rastú a potrebujú väčší rozsah dennej starostlivosti a pozornosti, ktorú im otec nie je schopný reálne poskytnúť. Je pravdou, že maloleté deti rastú, sú minimálne o štyri roky staršie, maloletý je v štvrtom ročníku základnej školy, maloletá je siedmačka. Potreba dohliadať na ne, vykonávať osobnú starostlivosť, asistovať im pri plnení domácich úloh, alebo pri ceste z a do školy je práve teraz nižšia ako to bolo v minulosti. Treba si uvedomiť, že maloleté deti boli nútené a rodičia s nimi, zvládnuť záťažovú situáciu, ktorá nastala v dôsledku covidu a aj s touto sa vysporiadali, i keď podľa matky sa otec „nie v potrebnom čase dostatočne zaujímal o to, či si deti plnia školské povinnosti“. Pokiaľ matka poukazuje na to, že otec sa s maloletým neučí, maloletý to prezentoval v tom zmysle, že otec učenie necháva na neho a keď niečo potrebuje, tak mu poradí, keďže matka je pri ňom. Súd nemôže ani v danej veci otcovi vyčítať jeho postoj. Ak aj maloletého otec nechá, tak ako to tvrdila matka a maloletý, ísť do školy s nesprávne urobenou domácou úlohou, podľa názoru súdu je už vo veku maloletého potrebné ponechať plnenie si domácich úloh viac na jeho zodpovednosti. Maloletá sama uviedla, že s učením už nepotrebuje pomoc ani jedného rodiča. 17. K matkinmu argumentu (tiež nie novému), že deti otca milujú, ale nie sú v komforte so stavom starostlivosti, súd zameral svoje otázky v rozhovoroch s maloletými deťmi. Je nutné povedať, že maloletý ako najväčšie výhrady k starostlivosti otca prezentoval varenie otca, ale to pri nasledujúcom zisťovaní označil za zlepšené a svoju neúčast na tréningoch a zápasoch, čo sa rovnako v priebehu konania zlepšilo. Otec uviedol, že je pre neho nemožné zabezpečiť prítomnosť maloletého na tréningu, ktorý sa realizuje v jeho pracovnom čase, ale keď sa dá, tak si to vie zabezpečiť. S uvedeným je možné rovnako sa stotožniť, hlavne s prihliadnutím na to, že ani matka toto sama nevie stopercentne zabezpečiť, keďže jej v tom pomáhajú rodičia. Okrem toho, súd zaznamenal aj skutočnosť, že otec nie je ochotný nekriticky podriaďovať svoj, či už pracovný alebo súkromný čas futbalu maloletého, resp. krúžkom maloletých detí (napr. podriaďiť futbalu plán na víkend - trávenie času na chalupe, u starých rodičov). Naopak považuje maloleté deti za „prekrúžkované“ a má k ich mimoškolským aktivitám výhrady. Výhrady maloletej k otcovej starostlivosti boli minimálne, a v podstate sa týkali len maloletého - jeho futbalu. Uvedené zistenia rovnako nezakladajú dôvod na zrušenie striedavej osobnej starostlivosti. Záujmová činnosť detí nemôže byť nadradená výchove otca. Je zrejmé, že maloletý sa vo futbale vidí, žije ním a záleží mu na tom, aby bol v ňom bol dobrý (najlepší). Ale to, čo momentálne maloletý vidí ako najpodstatnejšie, ako najdôležitejšie a žije tým, nie je takým podstatným, aby bolo možné konštatovať, že kvôli tomu, príde o rovnocennú starostlivosť otca a matky. 18. Súd sa v plnom rozsahu stotožnil s vyjadrením matky, že maloleté deti vnímajú úspechy otca pozitívne. Vyplýva to z názoru oboch detí, kedy maloletý chce byť futbalista a keď už nie to, potom lekár; maloletá rovnako prejavila túžbu pracovať v oblasti zdravotníctva ako rodičia. Určite by bolo pre otca jednoduchšie, ak by súhlasil so zverením maloletých detí matke (ako to matka konštatuje v návrhu) a on „by mal čas a možnosť si budovať kariéru a viac sa venovať pracovným povinnostiam, nakoľko je súčasťou celej nemocnice“.

otec však uvedené nechce. Chce byť nielen súčasťou nemocnice, ale aj súčasťou života maloletých detí v rovnakom rozsahu ako matka maloletých detí, aj za cenu vyššieho nasadenia, časového stresu, tlaku a aj nejakých chýb. Na tomto mieste súd, aj vzhľadom na vyjadrenia maloletých detí, dáva matke na zváženie, aký obraz by malo pre obe maloleté deti, ak by jedným (z hlavných) dôvodov bola pracovná vyťaženosť otca, jeho úspešnosť v pracovnom živote. Maloletá by mohla získať presvedčenie, že pokiaľ jej manžel bude úspešný, časovo vyťaženejší nemá nárok na to, aby sa o maloleté deti staral a maloletý, ktorý je evidentne ambiciózny a sebavedomý, ak bude úspešný nebude mať práve z tohto dôvodu právo starať sa o deti. 19. Rovnako ako v pôvodnom konaní, súd musí konštatovať, že nie maloleté deti, ale je to „matka, ktorá nie je pripravená na striedavú osobnú starostlivosť detí, je vo vysokom emočnom odpore a egocentrovani, nakoľko sa s maloletými deťmi identifikuje. Nie je schopná rešpektovať rozhodnutia druhého rodiča a vnímať autentické úmysly" (čl. 12 rozsudku okresného súdu). Z tohto dôvodu jej návrh ako nedôvodný v celom rozsahu zamietol. Bez významu pre ponechanie modelu striedavej osobnej starostlivosti rodičov o maloleté deti nebolo ani stanovisko ich kolízneho opatrovníka, ktorý poznajúc pomery maloletých detí navrhol návrh matky zamietnuť. 20. V rámci konania sa súd zamerlal aj na otázku vhodnejšieho usporiadania času striedavej osobnej starostlivosti vo vzťahu ku dňu striedania a času vianočných prázdnin. Maloleté deti v rámci rozhovoru uviedli, že by bolo vhodnejšie zmeniť deň striedania, preto bol odskúšaný model striedania maloletých detí v piatok. Tento deň maloleté deti „po odskúšaní“ prehodnotili a ako deň odovzdávania žiadali stanoviť nedeľu. Súd nevidel dôvod (a nakoniec ho nevideli ani rodičia) nevyhovieť názoru maloletých detí. Maloleté deti nemusia a nemali by byť zaťažované striedaním v školskom zariadení, spolužiaci nemusia vedieť, že oni sú deti v striedavej osobnej starostlivosti. Na druhej strane súd je toho názoru, že je na čase, aby aj rodičia prijali fakty také aké sú a neprenášali dôsledky svojho vzťahu na maloleté deti. Je absurdné ak maloletá súdu pri opakovanom zisťovaní názoru na otázku súdu ako prežila dané obdobie a čo bolo pozitívne a negatívne uviedla, že videla svojich rodičov sa pozdraviť. Rovnako pozitívne bolo rodičmi aj maloletými deťmi zhodnotené prerušenie obdobia vianočných prázdnin, poskytnutím priestoru druhému rodičovi na styk s maloletými deťmi. Preto súd zmenil deň a miesto striedania maloletých detí ako aj vyčlenil právo na styk jedného a druhého rodiča cez obdobie vianočných prázdnin tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia."

2. Na odvolanie matky Krajský súd v Žiline rozsudkom z 30. novembra 2023 sp. zn. 15CoP/28/2023 rozhodol, že: 1/ Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým vylúčil návrh matky na zvýšenie vyživovacej povinnosti otca voči maloletým deťom na samostatné konanie, ostáva nedotknutý. 2/ V ostatných výrokoch rozsudok okresného súdu potvrdzuje a 3/ Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol: „6. Z preskúmaného rozhodnutia ako aj spisového materiálu, resp. obsahu odvolania odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie konal o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na návrh matky. Naposledy bolo o týchto právach a povinnostiach rozhodované rozsudkom Okresného súdu Martin sp. zn. 4P/102/2018 z 21. novembra 2019 v spojení s opravným uznesením z 23. decembra 2019 a v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 9CoP/17/2020-536 z 28. mája 2020. Týmto rozhodnutím boli upravené práva a povinnosti rodičov a maloletých detí na čas po rozvode manželstva. Maloleté deti boli zverené do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov a otcovi bolo určené výživné. Matka sa návrhom podaným približne dva roky od posledného rozhodnutia súdu domáhala zmeny tak, že by maloleté deti boli zverené do jej výlučnej osobnej starostlivosti. Ako dôvod uvádzala pracovnú vyťaženosť otca, ale aj jeho benevolentný postoj k záujmom detí, najmä mladšiemu synovi, s ktorým nie je ochotný absolvovať všetky mimoškolské aktivity, najmä futbalové tréningy a zápasy. Otcovi tiež vyčítala morálne a charakterové vlastnosti, keď nie je ochotný svoj životný štýl prispôsobiť potrebám detí. Súd prvej inštancie návrh matky na zvýšenie vyživovacej povinnosti vylúčil na samostatné konanie, a tak odvolací súd mal skúmať, či boli naplnené predpoklady na zmenu výchovného prostredia, tak ako to navrhovala matka. Po novele Zákona o rodine (zákon č. 217/2010 Z. z.) bol do rodinného práva zavedený inštitút striedavej osobnej starostlivosti. Predpokladmi, ktoré majú byť splnené kumulatívne, sú jednoznačne záujem dieťaťa na zverení do osobnej striedavej starostlivosti obidvoch rodičov, lepšia možnosť zaistenia potrieb detí pri tomto spôsobe starostlivosti ako pri výlučnej osobnej starostlivosti jedného z rodičov, spôsobilosť rodičov vychovávať dieťa, záujem obidvoch rodičov o osobnú starostlivosť o dieťa a súhlas

aspoň jedného so zverením do striedavej osobnej starostlivosti. Rozhodnutie o striedavej osobnej starostlivosti by ideálne malo vychádzať zo spoločnej vôle rodičov a ich dohody, schopnosti spolu komunikovať a spolupracovať a nezapájať dieťa do svojich osobných problémov, pretože v záujme dieťaťa je predovšetkým, aby vyrastalo v atmosfére porozumenia, stability, tolerance a harmónie, a aby jeho výchova smerovala k pozitívnemu rozvoju jeho osobnosti, nadania, rozumových a fyzických schopností, mravnému, duchovnému a sociálnemu rozvoju, a aby boli rešpektované práva dieťaťa. Tieto predpoklady už skúmal súd v predchádzajúcom rozhodnutí, ktorý na čas po rozvoze rozhodoval o právach a povinnostiach rodičov k maloletým deťom. Tu bolo konštatované, že obidvaja rodičia spĺňajú predpoklady pre takýto spôsob starostlivosti o maloleté deti, taktiež maloleté deti s takýmto spôsobom starostlivosti súhlasili. Súd prvej inštancie preto skúmal, či došlo k zmene pomerov, ktorá by umožňovala zmenu predchádzajúceho rozhodnutia. Opakovane bol vykonaný výsluch maloletých detí, z ktorých súd jednoznačne zistil, že spôsob starostlivosti striedavo u oboch rodičov im vyhovuje, nakoľko majú dobrý vzťah a citové väzby k obojom rodičom. Tiež zo strany rodičov neboli zistené také nedostatky, ktoré by jedného alebo druhého vylučovali z osobnej starostlivosti o deti. Pokiaľ súd prvej inštancie konštatoval, že neboli splnené hmotnoprávne podmienky pre zmenu predchádzajúceho rozhodnutia, nakoľko nezistil zmenu pomerov, ktorá by to odôvodňovala, s takýmto jeho záverom sa stotožnil aj odvolací súd. Pokiaľ aj matka poukazovala na pracovnú vytáženosť otca, resp. jeho osobné záujmy, nejedná sa o také nedostatky v jeho starostlivosti, čo by ho z nej mohlo vylúčiť, resp. mať za následok zmenu predchádzajúceho rozhodnutia. Dôvodom pre zmenu rozhodnutia nie je ani skutočnosť, že otec sa nepodmieňuje absolútne potrebám a záujmom detí. Je nepochybné, že aj rodič musí mať vytvorený priestor jednak na pracovnú činnosť, od ktorej následne sa odvíja zabezpečenie potrieb jeho a detí, prípadne aj na mimopracovné aktivity dotýkajúce sa viac-menej jeho osobnosti. Tiež poukazovanie matky na povahu otca nie je tou skutočnosťou, ktorá by mala mať za následok zmenu výchovného prostredia, resp. že by tieto jeho vlastnosti mali negatívny vplyv na fyzický a psychický vývoj detí. Navyše, takúto povahu podľa vyjadrenia samotnej matky detí mal už predtým, čo bolo tiež jedným z dôvodov rozvodu manželstva (nejedná sa teda o novú skutočnosť). 7. Súd prvej inštancie tak v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci, vykonal dokazovanie, ktoré vyhodnotil v súlade s ust. § 191 CSP a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil, a na ktoré v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP poukazuje. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia riadnym spôsobom uviedol zistený skutkový stav, primeraným spôsobom opísal stanoviská procesných strán, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad, a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Tieto zároveň primeraným a dostatočným spôsobom v súlade s ust. § 220 CSP zdôvodnil. 8. Pretože matka maloletých detí v odvolaní neuviedla žiadne skutočnosti, ktoré by neboli preskúmané súdom prvej inštancie, resp. ktoré by boli spôsobilé inak vyhodnotiť skutkový alebo právny stav odvolacím súdom, z týchto dôvodov potom odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v jednotlivých výrokoch ako vecne správne potvrdil. 9. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP a vyslovil, že žiaden z účastníkov konania nárok na náhradu trov odvolacieho konania nemá."

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala matka dovolanie, jeho prípustnosť vyvodzuje v zmysle § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľka pri dovolacom dôvode v zmysle § 420 písm. f) CSP namieta, že súd prvej inštancie a odvolací súd sa nezaoberali jej argumentáciou ohľadom zmeny pomerov na strane otca, ktoré dopadajú na efektívnosť vykonávania striedavej osobnej starostlivosti. Matka v konaní zmenu pomerov náležite a dostatočne objasnila. Namieta, že podľa jej názoru súdy uprednostnili právo otca na výchovu detí pred záujmami detí, ktoré majú byť prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní. V uvedenom vidí nesprávny procesný postup súdu, ktorým jej bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.2. V ďalšom dovolateľka polemizuje so závermi odvolacieho súdu ohľadom striedavej osobnej starostlivosti o maloletých i s odvolaním sa na rozhodnutie dovolacieho súdu pod sp. zn. 4CdoR/13/2023. Zotrváva na názore o osvedčení toho, že otec nedbal na najlepší záujem maloletých detí, na prvom mieste bola jeho kariéra a vlastné pohodlie. Po rozvoze sa otec dištancoval od výchovy

maloletých detí vo viere, čo negatívne vplýva na deti. Otec nemá záujem tráviť spoločné chvíle s deťmi, nezúčastňuje sa rôznych voľnočasových aktivít, tréningov, súťaží a cirkevných podujatí. Otec si nedokáže zariadiť najmä svoje pracovné povinnosti tak, aby osobne trávil čas s deťmi. Záver súdov o nesplnení hmotnoprávnej podmienky o zmene pomerov preto nepovažuje za správny. Dovolateľka pritom citovala časť z rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. I. ÚS 1554/14 a II. ÚS 169/16. V jadre dovolateľka súdom vyčíta, že sa pri rozhodovaní nevenovali požiadavke najlepšieho záujmu maloletých detí. Teda, že sa nedostatočne zaoberali jej právnou argumentáciou.

4. Kolízny opatrovník, vo vyjadrení k dovolaniu matky, súhlasil s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu a navrhol, aby ho dovolací súd potvrdil. Otec nevyužil svoje právo včas sa vyjadriť k dovolaniu matky, na jeho oneskorené (vyjadrenie preto nebolo možné prihliadať (§ 436 ods. 3 CSP).

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník zastúpený v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba ako neprípustné odmietnuť.

6. Dovolanie je v danom prípade podané v konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, ktoré sú upravené od 1. júla 2016 v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnú úpravu dovolania podaného vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, prípustnosť dovolania matky bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

7. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

8.1. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážaný) prístup.

8.2. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

8.3. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu vecí. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie

skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak takto v tomto dovolaní nebol uplatnený.

8.4. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

8.5. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

9. Matka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

9.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľkou namietanej procesnej vade.

9.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

9.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu,

právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f) CSP a k tomu dovolaciemu dôvodu (obdobne ako v odvolaní) v podstate uvádza, že odvolací (a prvoinštančný) súd nesprávne pri rozhodovaní a aplikácii zákonných ustanovení vo veci samej vyhodnotili záujem maloletých detí. Čl. 4 CMP definuje základný princíp v zmysle ktorého, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme. Týmto dovolateľka namieta, že súdy vec nesprávne právne posúdili. K pojmu „najlepší záujem maloletého dieťaťa“ (resp. „záujem dieťaťa“) porovnaj článok 3 Dohovoru o právach dieťaťa, článok 5 prvú vetu zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, článok 4 druhú vetu zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 216/2018), judikatúru dovolacieho súdu (napr. 5Cdo/492/2015, 5Cdo/207/2018, 5Cdo/53/2021, R 7/2022).

11. Pokiaľ dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania aj z právnych záverov [ohľadom posúdenia otázky najlepšieho záujmu maloletých detí, o (ne)naplnení podmienky o zmene pomerov na strane otca pri osobnej striedavej starostlivosti] dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 7Cdo/26/2010, 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020). Námietku dovolateľky treba z hľadiska obsahového považovať za námietku netýkajúcu sa procesného postupu súdov (v zmysle procedúry prejednávania veci); ide tu o námietku týkajúcu sa právneho posúdenia (právnych záverov súdov), na ktorom súdy založili svoje rozhodnutia. Matkou vytýkaná nesprávnosť právneho posúdenia veci nie je procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (viď judikáty R 54/2012 a R 24/2017). Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020). Napokon je potrebné uviesť i to, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06, 9Cdo/293/2021, 9Cdo/185/2021). Skutočnosť, že súdy pri rozhodovaní vec samú posudzovali práve cez prizmu inštitútu ochrany "najlepšieho záujmu maloletých detí" vyplýva priamo z odôvodnení ich rozhodnutí [porovnaj najmä bod 6. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v spojení s bodmi 15. až 20. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie] i z obsahu správy kolízneho opatrovníka maloletých [porovnaj bod 8. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie].

12. K prípadnej dovolacej námietke ohľadne nesprávneho a neúplne zistenému skutkového stavu veci [napríklad ohľadom (ne)preukázania zmeny pomerov otca v súvislosti so striedavou osobnou starostlivosťou o maloleté deti] dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v

dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

12.1. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací dôvod takto dovolateľkou vymedzený nebol.

12.2. Nedostatočne zistený skutkový stav veci, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2018, 3Cdo/94/2018, 6Cdo/69/2020, 9Cdo/209/2020). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

13. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolanie matky v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je prípustné, preto ho najvyšší súd podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

14. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP, keď nezistil splnenie podmienok pre použitie § 53 CMP.

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.